

ДІЛО

виходить щоденно передполуднем

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок ч. 10, П. пов.
Конто почт. шваб. 143322.
Адреса для телеграм:
— „Діло“, Львів. —
Гол. Редактор приймає від
11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно: в крав. 450 зод.
За границею:
В Америці 1 долар, Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 750 ал., Німеччині 750 ал.,
Швейцарії 5 шв. фр., Чехо-
словацькій 30 ч. к., Румунії 150
лей, Болгарії 750 ал., Австрії
750 ал. — Зміна адреси 1 зод.

В СПРАВІ ОГЛОШЕНЬ
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

З Англією чи без Англії?

(Від нашого кореспондента).
Париж, 8. травня 1927.

I.

Чи є різниця поглядів між Францією й Англією? Колиж є, то чи різниця та піде аж до окремої, а то й суперечної політики? Питання те ставлять собі англійські газети, без деякої журливости. В передостанньому числі *Observer'a* знаходимо лист з Парижа, присвячений цим питанням. У листі тім наведені сумніви й підозріння, які мусять пі-ітатися в головах англійських політиків у моменті, коли британський уряд вступає в змагання проти Радянського Союзу — змагання, яке є найбільшим від часу війни підприємством британської закордонної політики.

II.

Минулися в нас, певно безповоротно, ті блаженні часи, коли виднокруг наших політичних провідників не виходив поза бл. п. віденський парламент і бл. п. спільні делегації, а зміст політичної мудрости наших політиків у закордонному питанні — однаковісько, чи то був Олександр Барвінський чи Кость Левицький, Василько чи Петрушевич — вичерпувався набожними заявами, що стоїмо за політику всякого, котрий би то і не був, ц. і к. міністра закордонних справ, що жалкуємося проти заборони українського перекладу письма святого в Росії і що хочемо українського університету у Львові. Добрі були часи, нічого собі! Не вимагали в наших політиків ні особливого лапрушення м'язів, ні яких-небудь студій — в бібліотеках чи подорожах — над тим, що діється трохи даліше нашого носа. Наших провідників такі дрібниці — щоб не сказати: дурниці — не цікавили. То було добре для яких-небудь Масариків чи Крамаржів, Дідушицьких чи інших якихось хорватів чи румунів, але не для нас. Памятаєте ті часи, ті відносини, тих наших людей нарешті? Здаєте собі очевидно справу й з того, що духова політична формація, яку наші провідники і самі „осягнули“ і якій вони, *sit venia verbo*: „вишколили“ нашу політичну еліту того часу, — не могла, безумовно й безмісечно не могла не вплинути на долю нашої країни в роках проби й міри, що розпочалася 1914 р., осягла свою „кульмінаційну“ точку в 1918 і 1919 рр., тай протягається далі в наші дні?

III.

Отже той *Observer* осьщо оповідає про стремління, які помічаються в політиці Франції, і про впливи, які прагнуть у цій країні:

„Хоча й не помітно знаків похолодіння супроти Англії в газетах близьких Орсейському Побережжю, то інші газети, особливо ті, котрі стоять під впливом п. Кайло, заважають, що заграничні політики Франції й Англії йдуть у протилежних напрямках.

„Хоча французькі газети і не приймають без застережень присяганої з Берліна застїжки про тайну угоду, заплановану тому кілька місяців у Льверні між Черберським і Муссолініем, то таки нею вона засвоюється собі мехіть британського уряду впливати на Італію, щоб мирною дорогою поладити

До масового ширення!!

Виборчу ординацію для громад з докладними поясненнями

всіх стадій громадських виборів, порадами та зображеннями, повноважень, відклику і т. ін. подає і освітлює 8-сторінкова „Свобода“ ч. 20.

Ціна примірника 0'40, 50 примірників 16 зод., 100 прим. 32 зод. — Замовляти:

в Адміністрації „Свободи“ Львів, Ринок 10.

спір зі Сербією. Мало того — піддаються публічні натяжки, що англійсько-італійське порозуміння звернене особливо проти Франції на Середземному морі.

З другої сторони невдачу Франції притягнути Англію до компромісу на конференції для обеззброєння наводять тут як доказ непримиримої підзорливости Англії супроти французької військової й морської організації. А щодо Далекого Сходу, то заяву Бріана про безумовно мирову політику Франції ставлять побіч його свіжого запрошення Злучених Держав закласти вічний мир, і бачать у цьому знак, що Франція у китайських справах схиляється до Злучених Держав, коли натомість Англія наближається до Японії.

I.

В таку обережну й адержливу формулу втягає визначний британський орган свої інформації про розбіжні стежки заграничної політики Франції й Англії. Коментуючи цю формулу, один з французьких авторитетів у заграничних питаннях, Банвіль, заважає — не без жалю зрештою, бо він ворог Німеччини — що такий, протиянглійський хід французької політики — неминучий, самозрозумілий, природний наслідок Локарна і Туарі. Навіть зовсім незалежно від доброї волі німецьких і англійських урядів протипривенство, внутрішнє, органічне, життєве протипривенство між перепромишленою Англією і задиханою в своїй надпромишловості Німеччиною шораз далі поглиблюється і — нічого робити: їти рука в руку можна або з одною або другою країною, не можна з обоими нараз. Італія рішилася йти з Англією — Муссоліні виголошував навіть ворожим Англії Китайцям. Франція — а бодай Франція Бріана — бере сторону Сербії проти Італії, наближується до суперниці Британії, Америки, й мимо трудностей — держить політику Льюкарна, себто орієнтації радше німецької. А що Німеччина зв'язана Рапаллом зі СРСР, то дуже, правда, посередньо входить Франція в зв'язок з Радянським Союзом — третім, побіч Америки й Німеччини, суперником Британії.

V.

Все те — ще не оконечно доконані факти; це тільки перші кроки, іноді шойно тільки натяжки.

Бо справи ці менше прості — і як навіть! — ніж привикли собі таке уявляти ми, котрі в часі війни 1914—18 менше дотепно, правда, ніж настирливо нашою книжковою й брошурковою пропагандою силкувалися перекопати держави три державного союзу, що самостійна Україна „лежить“ в інтересі і Німеччини, і Австрії, і Туреччини, і Болгарії, всіх нараз і кожної з окрема, а після 1918 р. видавали (ми-моходом, у препроганих перекладах) пропагандистичні книжки й брошури — ті саміські з одною тільки зміною: що на місце Німеччини, Австрії і т. і. поставили там Фран-

цію, Англію, Америку й інші держави „антанти“; оце, мовляв, в їх „інтересі“ „лежить“ українська самостійність... Свідчило це про наше „упрощене“ розуміння міжнародних відносин — наше, наших диктатур, заграничних канцелярій і секретаріатів; було воно одночасно й розпучливо сумне й непереможно комічне, та — розминалося з дійсними відносинами.

Ще робляться і ще ймовірно будуть робитися з різних сторін спроби, як спинити Францію від цієї дороги. До категорії цих спроб належала недавня церемонія в Сорбоні в честь польсько-французької дружби, яку дуже вже важко погодити з вірністю туарійській політиці, себто з дружбою з Німеччиною, яка і чути не хоче про „Східне Льюкарно“. До черги тих спроб належатиме далі й прийняття, яке готовитиме англійська королівська пара французькому президентові Думергові на його контр-візиту в Лондоні.

В. Левницький.

Преса в СРСР.

З нагоди з'їзду редакторів у Москві.

Преса є одною з найбільших потуг у цивільному культурному світі. Називають її деякі навіть якоюсь-то з черги (бож важко тепер сказати, що якраз десятою!) великодержавною. І слушно, бо преса підготувала не раз а то й нахилила державним мужам концепції найдалекосіяглих чи то державних, чи то міждержавних акцій. І не лише концепції, але розгортає цілі плани конкретних політичних чи дипломатичних заходів і ділає на далеку мету. Нічого дивного, що з пресою рахуються тепер усі, та що всім державам і народам дуже залежить на тому, щоб їх преса стояла на висоті, щоб вона квалітативно і квантитативно відповідала своєму високому завданню.

А тому не треба дивуватись також і тому, що дуже велику вагу кладуть на пресу в СРСР, зокрема підкується нею редакторка комдиктатури ВКП(б) (всесоюзна комуністична партія більшовиків). Ось в останній декаді квітня відбулася в Москві заходами відділу преси при центральному комітеті ВКП(б) нарада червоних редакторів з цілого Союзу Радянських Республік. Народа мала за завдання розглянути раптом три кампанії, очевидно пресових. Бо, як відомо, у СРСР, все стоїть на черзі одна по другій якісь кампанії, а пресі очевидно, будуть це пропагандистські кампанії за чимось, що реалізує партія або її виконавчий орган у державі — державна влада. В даному випадку поставлено переш редакторами завдання пропагандистичних кампаній у справах: зниження ціни на вироби радянського промислу, переведення раціоналізації у виробничий, і на кінець режиму економії. Отже кампанії, як бачимо, не нові, але старі до тієї міри, що збудили пресу за браком уже засобів на те, щоб ту пропаганду за розпочати-ми вже ударними кампаніями зобразити ці-

НА
Д
АТИ до 10 місяців
Обув —
Одіж —
2052 11-12
Сукно
порукає українська фірма
„РЕГУЛЯТОР“
Львів Ринок 43. Тел. 15-76

кавою, фашинуючою і до тієї міри інтересною, щоб всі написане в тій цілі читали.

Колиж ми взяли писати про пресу в СРСР, то не тому, щоб піддати в сумнів вартість пресової пропаганди в справі наведених кампаній і не тому, щоб собі закрити а неї. Ні, від того ми далекі. Та про те не хочемо писати, хоч можна було. Нас інтересує інша сторінка пресової справи у СРСР. Зокремаж дав нам понук до писання цих стрічок реферат видатного комуніста Молотова, анголошений на тій нараді в імені партії.

В СРСР, преса, як відомо, є монополією держави, точніше комуністичної партії. З тієї монополійности випливає і ідеологічне забарвлення преси. Вся вона так комуністична. І коли в культурному світі, чи, як більшовики кажуть, у „буржуазних державах“, преса є прилюдною трибуною вільного слова і думки, коли в тому „гнилому“ світі преса знає конкуренцію, коли знає ідеологічне і партійне диференціювання, коли знає боротьбу, боротьбу найвищу, найкультурнішу і найблагороднішу, бо безкровну, не фізіологічну а духову, ідейну — то там у СРСР, тобто у світі „новому“ і заплідненому, як твердять комуністи, зародками „спасемості“ людства від страхіть „капіталістичного і буржуазного визиску“, преса є сіра, одноманітна, безкровна. А сіра і безкровна вона тому, що вся вона комуністична, що вся монополійна, що вся безконфесійна і ідейному розумінні. Самозрозуміло, що така преса мусить стати шаблонною. Вона такою і стала. Й невідомо благородна конкуренція ідеології, напрямів, а навіть нюансів одної, не раз і тої самої думки. Поза рамці комуністичної доктрини не сміє вийти радянський публіцист ніколи, його думка не може зайти даліше, як на це дозволять писані, вузесенські своїм змістом і простором параграфи партійної програми. Вузесенські! — кажемо, бо навіть як партійна програма передбачує все, як вона асеціло замикає в собі всі передбачені і непередбачені ділянки життя, культури, як дає тої законні соціології, філософії, літератури і т. д. то асеж рямки її для людського духа і людської думки вузесенські. Вузесенські передовсім тому, що замикають життя в штучно придуманих категоріях понять і чини, що закрашують весь світ одною фарбою, що накладають на кожне око, яке той світ оглядає, пережигач і травить у собі, одні окуляри. Так вузесенські не для преси рямки, вузесенські своїм простором для людського духа, для людської думки, що є безпросторною, не знає ніяких меж, що буде понад простором, що є невимірною. А й там м'яють! Чи така преса може бути потугою в державі диктатури комуністів? Ні! ніколи. Бо там преса не є трибуною вільної думки і слова, а засобом у руках диктатури, до того засобом, що густо-часто обнижує ціну та вартість тієї трибуни взагалі.

„Комуністична преса — сказав Молотов — монополійна в Радянській державі. Це — монополія, що її небагато, що походить з значить, що її небагато, є і в царині преси. Відсутність конкуренції, ворожої критики, послаблене увагу преси до виконання завдань, що поставлено перед нею, послаблює енергію в справі політичного постачання газет“.

Наведені слова однієї з відомих ВКП(б)

Хіба найважливіше доказують, що преса в СРСР, не грає тої благородної та важкої в суспільстві й державному житті ролі, як це діється в демократичних державах. Вона й не може і грати і не може виконати такої ролі, бо вся вона зведена до ролі прислужниці диктатурі одної партії, одної групи, а тим самим одної думки. А тому не можуть і ніякі штучно встановлені „еластичні“ та гнучкі в разі нарад редакторів.

Треба, коли не зникати, — каже Молотов — то, щоб менше зменшувати казюшню інформації, офіційнісми та тинюшнісми відносини підхід, що переважає в нашій інформації. Не припустимий такий стан, коли в тому ж самому питанні в нашій пресі повідомляються різні цифри. Тепер головним засобом інформації є порівняння різних цифр, до того часто-густо неправдивих, за певний період часу. Ця задоволеність ніяк не можна. Інформація має давати справжнє життя, має давати можливість досягнути наслідків відповідно до тих фактів, що їх дає маса, що їх вона спостерігає в своїй звичайній обстановці.

Хіба і найбільший противник не тільки комуністичної, але всієї диктатури зміг би дати більше яскраву і до того відому характеристику радянської преси? Думав, що ні. Казюшнина — це найнеприємливіший заклад, який тільки можна придумати. Тут слід лише розшифрувати ту „казюшнину“. Вона містить у собі все, що преса, ту трибуну вільного слова, може лише понижувати. Та тут же слід звернути особливу увагу на ще одну рису реферату Молотова. Він кладе особливу вагу на інформацію преси. На його думку найважливішою її цінністю є інформація, але вірна інформація про „справжнє життя“. Ми не будемо тут спорити з тим, чи це є найважливіше і головне завдання преси. Та зазначимо тільки те, що таким своїм ствердженням Молотов авторитетно стверджує, що радянська преса дуже далеко від вірної інформації навіть про саме життя в СРСР і то інформації призначеної для мешканців і громадян СРСР. Як же тоді довіря до тієї преси в тих громадах, що бачать дійсне життя цілком суперечним з тим, який його малює радянська преса? Самозрозуміло, що про ніяке довіря і мови бути не може.

Щоб преса могла бути безстороння навіть у самій лише інформації про життя, щоб вона його малювала вірно, щоб вона була вірна від казюшники, офіційності та тинюшнісми підходу, то треба, щоб самі керівники тієї преси, самі її робітники дивилися на життя природно, щоб бачили в ньому всі граючі кольори веселки, а не були дальтоністами на всі кольори крім червоного. В пресу може то-

ді вплити подих свідомості, здоров'я і життєвої сили, коли в ній запанує вільне слово, коли дістане змогу розпростерти свої крила думка. А чи можна того вимагати від робітників монополіної преси? Всі вони комуністи, всі вони чинники партії, то неже вони можуть бачити життя крізь інші окуляри як ті, що їх наложено на їхні очі партійна доктрина? Думав, що ні. Там, де панує диктатура над самим життям, де робиться зусилля в тому напрямі, щоб насилувати природу, де визначається межі людському духові, там не може не бути казюшники, шаблону, одноманітності в пресі, що не є там трибуною вільного слова, а засобом диктатури і насильства навіть над такою невимірною величиною як дух людський. Тому даремні всі зусилля, щоб оживити ту пресу.

В. М.

Приватне дошкільне виховання.

З приводу дискусійного поранку Тем. „Захоронки“ у Львові дня 8. травня 1927 р.

Різно здивляються у нас на справу шкільного виховання. Одні не доцінюють його, вважаючи його іншою тільки збірною формою домашнього виховання не завжди пожаданого і доцільного саме в огляді на збірність — а вихователюк уважають кращими ніжнями на ширшу скалю. Інші знов перецінюють справу дошкільного виховання, уважаючи, що добре поведена захоронка чи садок, чи яка там не була форма того дошкільного виховання — так уформовує душу маленької до 6-тилітньої дитини, що опісля чужа народня, середня чи фахова школа не зможе її здеправувати чи зломити.

І один і другий погляд є пересадний. Як з одного боку добре ведена захоронка, садок, чи яка інша дошкільна установа дуже починається до розвинення духовних засобів у дитини і вищеплює перші почуття любові до своєї рідної мови, до свого народу і рідного краю, а тим самим сповняє велику місію, — так з другого боку дошкільне виховання не може мати такого трівого впливу, щоб його не знівелоувало пізніше чужа школа. До 6-ти літ кожна дитина є ще така „дитиняча“, що в пізнішому житті значиний дуже мало тямить подробиць зі свого тодішнього життя. Натомість шкільний вік дитини є якраз тим віком, коли систематично формується її світогляд,

особливо ж почуття національної приналежності і любов до свого рідного угрунтовані на відповідно поданий шкільній науці, лектурі, на прикладах учителів, шкільних товаришів і т. д. Якщо дошкільне виховання мало би такий переважний вплив на уформування світогляду молодого покоління, то держава була би вже давно поступилась садками, захоронками і т. п. дошкільними заведеннями так само, як це зробила зі школами.

Тому дошкільне виховання треба звести до властивості мри. Є воно дуже корисне а декоди й необхідне як підклад, як підбудова шкільного виховання. З огляду на те, справу дошкільного виховання не можна трактувати окремо, відорвано від шкільних справ, а навпаки тільки в найтіснішій алузі з ним. Теперішні захоронки мають бути тісно звязані зі школою — пише п. Константи Малицька — „творити перше і велике важке звено в цілому вихованому ланцюзі від диточих городців до університету включно.“

Розглядаючи дотеперішні способи творення й удержання садків, захоронок чи інших приватних установ дошкільного виховання — мусимо сконстатувати, що під цим оглядом нема у нас ніякої системи, а навпаки панує велика розбіжність і подекуди навіть небажаний хаос. Всяка приватна ініціатива є дуже бажана, однак що справу слід би упорядкувати так, щоб і творення шкільних заведень і їх удержання і фаховий педагогічний нагляд над ними відбувалися після певної системи доцільно а не випадково, доривочно.

Хто ж займається у нас справами захоронки, садків та інших дошкільних установ? — Отже „Рідна Школа“, „Т-во „Захоронка“, „Опіка над Молодім“, „Просвіта“, „Союз Українок“, Василяни, Василянки, СС. Службениці, поодинокі парохі й інші установи чи громади. А кожне з них реємує для себе виключне право займатися тою справою і відкидається до жертовності українського громадянства. Кожне з них має „своїх“ вихователюк, а бувають і такі анонали, що до одної і тої самої захоронки мають претенсії різні установи чи особи, які — буває — стараються усунути вихователюк ін-

* Дия. Конст. Малицька: „В ювілейне свято „Української Захоронки“ (зброшури п. з. В. 25. Роківни Української Захоронки) Львів, 1927).

Наш 4 ламповий апарат побиває

всі апарати цього типу, що збудовано їх за північний день. Відбирає всі європейські станції піном, збудований з найліпших закордонних частей з англовою батареєю, акумулятором, з двома слухавками, антеною і монтванням. Коштує тільки **ЗОЛОТИХ 650** — Річна гарантія. Зовні 1-3 **ЛЕОН АППЕЛЬ** і С-ка Львів, Леріона 1 і 3, Тел. 438 і 459.

ших установ чи осіб і настановити своїх пупільок. У зв'язках різних товариств одні і ті самі захоронки чи садки фігурують як приналежні до одного, другого або рівночасно не раз і до третього товариства. Одні захоронки чи садки безпосередньо підчинені „Рідній Школі“ під адміністративним і педагогічним оглядом, другі піддалися тільки під її педагогічний нагляд, а ще інші поступають зовсім самостійно, не признаючи нічийого ні адміністративного ні педагогічного нагляду. Одним словом — хаос, правдиве „столпотвореніє“.

Що таке неупорядкування відносин з ділянці дошкільного виховання дуже шкідливе, про це не може бути двох думок. Тому слід докочі приступити до коначної санаші вже негайно, щоб слідуочий шкільний рік почати вже в унормованих відносинах.

З природи річи начальним керманічем усіх не тільки шкільних установ і курсів, але також дошкільних як природної підбудови шкіль — повинна бути Головна Управа „Рідної Школи“. Їй повинно прислугувати право настановлювання і звільнювання учителюк і чормування їх платень та взагалі видатків на ті заведення дошкільного виховання і педагогічний нагляд. — Всім іншим товариствам і фзичним особам прислугує право ініціативи в засновуванні установ дошкільного виховання за попереднім порозумінням з Головною Управою „Рідної Школи“ й обовзок висловлювання побажань що до іменування осіб вихователюк і евентуальних персональних змін та обовзок дбати про матеріальне забезпечення дотичного дошкільного заведення, про доживлювання його дівтори та про наділювання незаможних убранням чи взуттям, про вивожнення і удержування їх на вакашійних оселях і т. п. — все очевидно в рамках прелімінаря за-

В. НІМЧУК.

Культ поляглих героїв.

Реферат на установчих зборах „Т-ва охорони воєнних могил“ у Львові.

Від всіх, що прагнуть волі у смертельній втомі, і тих, що йдуть до неї в дні важких напруг, Поклін і слава вам, герої невідомі, За те, що в тім вашім жив безсмертний дух!

В. Гофо — перекл. М. Рудницького.

Нарешті діждались ми, вроджені легалісти, затвердження статутів і установчих зборів „Товариства охорони воєнних могил“ у Львові. До чекалсь тої хвилі майже всім літ після того, як Українська Галицька Армія перейшла Збруч, щоб опісля вернути на Рідну Батьківщину опущеною, здасятованою тифом і іншими недугами, розложеною і розбитою. За тих вісім літ і наші сусіди і всі інші народи на заході, що брали участь у світовій війні, зробили вже чи не все те, що ми сьогодні тепер, з хвилею залегалювання нашого Товариства, будемо починати. Ясно, що за тих вісім літ тисячі-тисячі могил українських поляглих зрівняли з землею, зворано, а навіть там, де були деревляні хрести з написами на дереві чи на бласі, то вітри, бурі, дощі, сніги й інші негоди поломали ті хрести, аніщили й позатирали написи так, що нині важко вже буде ті могили відшукати, пізнати, розшифрувати написи. Таким чином на наших очах, при нашій німій співучасті, пропадав безслідно наш найдорожчий скарб, наш найбільший моральний капітал, що його ми винесли з великої світової завірюхи і нашої визвольної війни — могили наших героїв.

У нас, на нашій національній території, безмірно мало, по правді майже нема українських пам'яток, що підносилиб нашого духа,

що малиб педагогічно-виховуючий вплив на наш нарід, зокрема на молодше покоління, що булиб доказом нашої зрілості, нашої культури, нашої відчужності для заслужених у народі. Всюди, де оком кинуть, стоять на нашій землі пам'ятники сусідів, сліди й докази їх культурної супрематії, їх пієтизму для своїх предків і своїх героїв, як не менше, що правда, й охоти почитання перед нами ділами тих своїх предків чи героїв, щоб таким робом ще вищою вийшла їх культурна сила. Чужинцеві, переїхавши нашу територію, ніяк не забгане, що був на землі українській. Бо по чім же він це має пізнати, як усі пам'ятники у нас належать не нам, а сусідам?

Одиноке місце, де ще сак-так заховалися у нас тревалі сліди нашого давнього й недавнього минулого, це церкви і звязані з ними цвинтарі. Тільки в церквах або при церквах збереглися у нас тревалі пам'ятники: пропамятні таблиці, ювілейні або місієні хрести, пам'ятники на могилах померших, панцизніані хрести, то-що. Але й ці пам'ятники — якій вони нечисленні, а до того які примітивні, які занедбані! Скільки їх нищиться або пропадає зовсім ще й нині наслідком того, що наші люди не знають їх цни і ваги, не розуміють їх значіння!

Ще менше можна сказати про пам'ятники в честь українських діячів і народних героїв. Кілька ювілейних таблиць з 1914 р. і кілька неугарних пам'яток, значиний у формі хреста, в честь Шевченка, кілька пам'ятокних таблиць по церквах у честь Маркіяна Шашкевича і кілька таких-же таблиць по Народних Домах у честь Івана Франка та може ще декілька пам'ятокних дерев — ось і все, на що ми досі спромоглися. Шож до пам'ятокних на спомин героїв визвольної війни, то їх також не більше, не зважаючи на добрий приклад сусідів і на постійні пригадки й зазви української преси в цій справі, не зважаючи й на те, що такі пам'ятки будуть і скріплюють, як ніщо інше, національну свідомість, поширюють культ нашої—

ніде правди діти — слабкої державної традиції, вчать розуміти, шанувати, любити й дорожити своїм недавнім минулим.

Я стараюсь зібрати дані про українські пам'ятники в честь поляглих і те, що я зібрав і що зараз наведу, хоч би тих пам'яток було вдвоє, а навіть утрое більше, — повинно паляти нас усіх страшним соромом ізза несповненого національного обовязку, ізза нечуваного в культурному світі занедбанія і знехтування таких національних святощів, якими є без сумніву могили борців за волю Рідного Краю. А саме існують у нас українські пам'ятники поляглих у Винниках (на цвинтарі), в Бродках, пов. Львів (біля церкви), в Пикulichах коло Перемішля (на окремій цвинтарі), де спочивають погнібіші інтерновані-українці, в Божикові, пов. Підгайш (на площі), в Залучі, пов. Боршів (на могилі по середині села з повним списком поляглих з того села), в Товстеніцях, пов. Гусатин (на площі), в Коліндяхах, пов. Чортків (на цвинтарі), в Семаківцях, пов. Підгайш (за селом), в Пісочині, пов. Стрий (на мальовчистому острові на ставку). Крім того знаємо про аліту з написом на могилі українського стрільця в Ярославі (на цвинтарі) і про пам'яткову таблицю в пам'ять поляглих у церквах в Нагірянці, пов. Бучач і в Чорткові-Вигнанні. Позатим знаємо ще про заходи в справі будови пам'яток поляглим у Чорнім Острові біля Ширя, ще має вже свою історію, про подібні заходи в Шинківцях, пов. Боршів, у Гребінцях, пов. Львів і ще в кількох місцевостях (Перегінсько-Калуш). Разом вичислили ми тут не шільк дають місцевостей, що виконали свій обовзок і тим самим стали приміром для 90-о процент українських сіл і міст, коли число наших місцевостей під Польшею прийняти тільки на 5.000. Ці дані говорять нам хіба найкраще про велич тої праці, що перед нами, що й ми мусимо виконати, коли взагалі маємо відвагу називати культурним народом.

(Продовження буде.)

твердженого Головною Управою „Рідної Школи“.

Таким чином організація нових виведених дошкільних вихованців буде унормована і залежатиме не від випадку, але від дійсних місцевих потреб і відповідатиме загальнонаціональним інтересам, а досі лише стоячі заборони, садки чи інші дошкільні установи — будуть зведені в одну органічну цілість. При цьому в нічому не буде зв'язана корисна ініціатива поодиноких товариств чи осіб, які досі займалися цією справою або сховають займатися нею у будочині.

Дошкільне виховання пошириться і сповнить своє велике завдання, якщо його поведуть доцільно і враховано фахові сили.

Головна Управа „Рідної Школи“ робить уже заходи на одержання дозволу отворити при своїй учительській семінарії у Львові курс на вихователок до заборон, садків і т. п. передшкільних виховних установ та дозволила у своїх заборонках уже тепер практикувати деяким учителькам і СС. Службницям. Такі курси можна на випадок потреби зорганізувати і по всіх інших учительських семінаріях „Рідної Школи“. Також і сам план наших учит. семінарій можна так доповнити, щоб з них виходили не тільки учительки, але також добре підготовані вихователки дошкільних заведень.

Бо для успішного доцільного ведення передшкільних виховних заведень треба вихователок з меншим теоретичним і практичним підготуванням від того, яке мають учительки, особливо ж конечно є ґрунтовне знання дитячої душі. Тому з правдивим успіхом можуть працювати тільки такі особи, що теоретично і практично перейшли відповідну ціліянку педагогічного формування.

Якщо всі українські дошкільні виховні заведення підпорядкуємо „Рідній Школі“, то можна буде найвизначніші наші інструкторки в ділянці позашкільного виховання вислати й за кордон чи то на заграничні фахові курси чи на практику до зразкових заведень позашкільного виховання. Також можна би тоді подумати над спровадженням з Чехословаччини до краю найбільшого сучасного українського авторитету на ділянці дошкільного виховання, яким безперечно є п. Софія Русова. Таким чином можна би наші заведення поставити на висоті останніх вимог педагогічної науки. Однак — повторюю — все це можна зробити тільки зєдиненими силами.

Тому — підчинити всі українські передшкільні виховні заведення Головній Управі „Рідної Школи“ — є не тільки порада, вказане і корисне, але прямо є наказом сучасної хвилі.

Іван Герасимович.

Маради комітету знавців нац. меншостей.

Варшава, 11. травня 1927.

Комітет знавців для справ національних меншостей разить даліше. На нинішнім засіданні розглядає даліше справу ска-

сування обмежень, звернених проти національних меншостей, що містяться в законодавствах багатьох займаних держав. Рішення в цій справі западе мабуть завтра.

Пропади безслідно.

Париж, 11. травня 1927.

Про пропащих французьких летунів Ніжесера і Колі даліше нема ніяких вістей. Керівництво летничої служби не має ніякої урядової вістки про них. Іх не віднайдено ані не зазначено від ханлі, як перелітали над Ірландією.

Лондон, 11. травня 1927.

Англійські фаховці є думки, що французьких летунів Ніжесера і Колі стрінув нещасливий випадок. Департамент морської авіації шукає сліду летунів на Атлантиці. Англійське містиво летничого розіслало радіотелеграми до всіх кораблів на Атлантиці біля берегів британських островів з проханням повідомити про ескадрильї подорожів з обсервацій, зроблених тими кораблями. Здовж північно-східних берегів Америки є телеграф густа мряка, тому ще більші поборюються за долю летунів.

З Бостону повідомляють, що в пошуку-ваннях летунів у районі сто миль від берега бере участь 20 інспекційних кораблів, гідроплани і 3 літаки.

234 вбитих і 626 ранених.

Париж, 11. травня 1927.

Тутешні видання „Нью Йорк Геральд“ повідомляє, що жертвою торнадо в західних частих Злучених Держав було 234 вбитих і 626 ранених.

Лондон, 11. травня 1927.

З Нью Йорку приходять вісти, що величезній полості стейту Луїзіана, що обіймає плантації цукру, поважно загрожує повінь Міссісіпі, бо на притоці ріки Ред Рівер вода значно піднялася вгору. Вода може знищити охоронні греблі на довжині 75 миль. Колиб вода перескала греблі, під водою найнижше би 2 міль гектарів управної землі і мусили би евакуувати пів мільона людей.

Нью Йорк, 11. травня 1927.

Згідно з неофіційними зіставленнями, повінь ріки Міссісіпі і бурі, які лютували останніми днями в зах. і середніх стейтах, спричинили смерть загалом 778 людей, 3500 людей було ранених, а 365,000 не мають даху над головою. Вода зіслала 14,000 кв. миль, а бурі знищили 36 миль.

Ліга незалежних народів.

Нью Йорк, 11. травня 1927.

По донесенням Есошейтред Прес із Буенос Айрес делегати Гонзурасу, Гватемалі, Перу, Уругваю й Аргентини утворили союз, якого метою: створення ліги неза-

ного сезону в Одесі. Відбулося воно ефективно і в піднесеному настрою. На закінчення виставлено збірну виставу „Трилібі“ та „Орлиний бунт“. Українське громадянство Одеси вислало між актами на сцену окрему делегацію, яка витала всіх робітників опери з великим успіхом та зі святом першого побідою пройшовшого сезону постійної української опери. — Нашого артиста М. Голинського рішено заангажувати до столичної опери в Харкові на цілий сезон 1927/28 рік. Ввора дістав він уже в тій справі телеграму від дир. Воробйова з Харкова.

Вечір Лисенка в Одесі.

Для 3. травня ц. р. відбувся в Одесі заходами Всеукраїнського Музичного Товариства ім. Леонтовича (одеської філії) святочний музичний вечір, присвячений пам'яті українського композитора Миколи Віталієвича Лисенка. В програмі вийшла опера Лисенка „Ноктюрн“, відспівана найкращими силами Одеси, та ціла низка Лисенкових композицій: хорівих, солов'их і фортепианових. Відспівано з великим успіхом „Промисливий хор“ із опери „Тарас Бульба“. В концерті взяла участь також полтавська державна капеля співів-бандуристів, що виконала низку історичних і побутових пісень у аранжировці пок. Лисенка. — З листа Петра Білоскурського до М. Голинського з Одеси довідуємося, що там зробила дуже пригноблююче враження вістка про смерть Марка Черемшини. Українські культурні кола організують жалобний вечір, присвячений його пам'яті.

Поможім здвигнути дім-захист для українських письменників і журналістів у Ямний. Засвідчим ділом арозуміння важкої культурної праці і визнаєм свою владність українським робітникам пера!

Жертви слати на адресу: Львів, Паладе 7, Земельний Банк Гіпотечний, книжечка ч. 1141.

лежних народів і народів, які тепер є під протекторатом Злуч. Держав.

Засуд комуністичних послів у Франції.

Париж, 11. травня 1927.

Карний апеляційний відділ засудив 8 послів, у цьому пос. Кашена і Монкиса, на 6 місяців в'язниці і 2 тис. франків карити за твердження кару 13-місячної в'язниці для Доріота і 10 міс. для Зуланин Жиро.

Перед розв'язанням скупщини.

Біловод, 11. травня 1927.

Розв'язання скупщини сподіються в найближчій часі. Король підписав відповідний декрет ще цього тижня. Вибори відбудуться мабуть у червні.

Виборча ординація для Львова і Кракова.

Варшава, 11. травня 1927.

Одна з тутешніх агенцій подає, що вже порішено розв'язання міських рад у Львові і Кракові. Тепер є актуальною справа опрацювання п.б. ординації для тих міст. Уряд має вкести до союму проект виборчої ординації, подібний до виборчої ординації, що обов'язує в Познанщині.

Летнича катастрофа.

Варшава, 11. травня 1927.

Нині впав із літаком в околиці Бельведерського саду полковник Зих-Плудовський, заступник шефа IV. департаменту міністерства військових справ. Полковник згинув на місці; літак цілком знищений.

Смертний присуд.

Львів, 12. травня 1927.

У процесі Н. Ковалів і Пиколович, обвинуваченого в убивстві власної жінки, присяжні судді підтвердили 10 голосами питання в напрямі вбивства, тому трибунал засудив Ковалів на кару смерті (шибеницю). Оборонець зголосив відклики.

Біржа.

Гроші.

Американський долар 893—893.50, Банк Польський платив за долара у готівці 8.89, за Нью Йорк 8.91.

Збіжжя.

Пшениця двірська 58.00—59.00, пшениця селянська 55.50—56.50, жито гал. 50.00—51.00, ячмінь броварний 42.50—43.50, ячмінь на мліво 41.00—42.00, ячмінь пастівний 37.00—39.00, овес 41.00—42.00.

Організаційний рух.

Праця Повіт. Народного Комітету в Тернопільщині.

Повітовий Нар. Комітет Українського Нац.Дем. Об'єднання в Тернополі веде планоу організаційну роботу в повіті. Довірочні збори відбулися в останній часі в різних місцевостях: Для 12. квітня ц. р. в Буцнівці при участі 200 громадян, які всі записалися членами нашої партії. Вибрано місцевий комітет для 1. травня ц. р. в Скоморохах ад. Миколуши, присутніх 100 учасників наради. Цьому селу слід присвятити більше уваги, бо досі тут нема ні читальні (є передислоція тільки на папері), ні кооператив, ні „Лугу“; до того в селі трігана поляків, що мають „Дом Людовий“ й „Кулко“ і граєть тут „Зайонзек Хлопски“, якого членом є навіть голова „Проміслай“ Для 5. травня ц. р. в Ігровічці при участі 250 селян. Всі записалися за УНДО-м. Встановлено також громад. комітет. Крім політичного і партійного реферату були теж реферати про надходження вибори до громадських рад, які в приступний спосіб вголосіло відпоручник Пов. Комітету п. Ващинський і Ващинський. В Будилеві нарадам проводив сел. Дмитро Рожик, секретарював Осип Костів. У Скоморохах представником зборів обрано о. Євгена Лопатинського, пароху Прошова, секретарем сел. Петра Губчака. На цих зборах було присутніх двох поляків, яких вивчено по доміжках їх просьба і заперечення, що не будуть робити ніякої бучі. Та коли референт п. Ващинський став остерігати зібраних перед брехливіми гаслами „Зайонзек Хлопського“, який в тих околицях накидається українським селянським масам, то один з присутніх поляків, Владислав Бучковський, синам бучу — динце завадяв ітервенції о. представника вишньої шили. В Ігровічці проводив о. Степан Вонс, його заступниками були Петро Довгополлий і Мих. Довгополлий, секр. Микола Лисий. Вибрано виборчий комітет.

Повітовий Народний З'їзд у Бережанах.

В середу для 4. травня відбувся в Бережанах перший Повітовий З'їзд Українського Нац.Дем. Об'єднання. Не зважаючи на те, що не був робочий день, зібрались делегати з 34-ох сіл Бережанщини (на всіх 43) в числі 243 осіб. З'їзд відкрив д-р Вол. Бемко, сповістивши погрозливі на полі славя та померших візків Бережанщини, зокрема пос.

Тимошея Старуха і Начального Духовника УГА. о. Дидиш, якого потосонні відбувалися в Палаїї саме в день з'їзду.

Після цього вибрано президію зборів, до якої увійшли господарі Стефан Комарницький з Куря, Гринько Сендешський з Нарайва Селя, Теофан Корняцький з Куря і студ. Богдан Воробйов як секретар.

До голосу прийшов д-р В. Бемко, що говорив про актуальні змагання українського народу, про теперішні відносини, про знищення українського шкільництва і самоврядування, про колонізацію української землі мажурами, про нисильну політизацію і т. д. Наприкінці промови обговорили вибори до громадських рад та нацхерили план їх переведення.

В дискусії над рефератом забирали голос цілий ряд бесідників, як п. Мидляк, дир. Петрицький, Гейка, о. Ганчак, Турчин і інші. Вислдом дискусії була резолюція про потребу негайного оснування в кожному селі виборчих комітетів з 5-ох осіб.

Другий реферат про програму й тактику УНДО. вголосив рівнож д-р В. Бемко. Після реферату збори вибрали комісію-матку для представлення листів Пов. Комітету. В міжчасі вголосили реферат про політичне положення українського народу делегат ЦКУНДО. ред. Д. Паліт. У дискусії над його рефератом забрав голос бережанський солітатор п. Замощак (прихильник „Ради“), що говорив сімтора години несоротерні небилиці, виходячи з założення, що селянам все можна платити. Своєю промовою закінчив поставленням резолюції про заяву недовіри провозови УНДО.

Відповідь п. Замощакові дав ред. Паліт. Він вказав облуду промови і цілю його комані, точка за точкою збиваючи різні його „реверсії“. Ред. Паліт поставив резолюції про заяву довіри для УНДО. та про осудження злочинної роботи „Ради“ і т. д. „радянців“. У голосуванні за резолюцією Замощака записалися (разом з ним) 3 учасники, всі інші голосували за резолюцією про заяву довіри для провози УНДО. От так соромно закінчилися вибори киричків і на бережанському терені.

Після того комісія-матка представила листу членів Повіт. Комітету, яку збори й прийняли. До Повіт. К-ту вийшли: дир. Петрицький Іван з Вербова, д-р Бемко Волод. і студ. Рижевський Вол. з Бережан. Мидляк Мих. з Котова, о. Гавришко з Урмана, Ковалевський Степан з Куря, Глушок Роман з Лапшина, Турчин Іван з Вербова, Баран Степан з Раю, Сендешський Го. з Нарайва, о. Лонкевич з Потутор, Зидрко Гринько з Шибалина, Кізіма Андрий з Біни і Кадимович Мих. з Метиньова. Відспіванням „Ще не вмерла!“ і „Не поре“ з'їзд покінчився в год. 5.30 ввечером, триваючи від 11.30 год. в полудне.

Відгуки дня.

Музична традиція і традиційна музикальність.

Люблю вертатися думкою в старі добрі часи:

Празник. На приходстві як у вулиці: повно і гамірно. Гості недавно встали від вечері і ще не знають, що зі собою зробити.

Мало-помало всі сходяться в „салоні“, бо певж. так сказатиб, столиця всіх кімнат приходств.

Під стінами розміщується тяжка вага старшій і молодшій деками. Фотелі і канапи закримчують з острахом, що вони рішучо за „слабі“ і за делікатні до ви-повнювання своєї обов'язку.

На середній салону гурток людей, молодих і певних себе. Це „уконачаші“ бд. гослови, правники з іспитами, а навіть один з докторатом. Між ними — сталий професор з іспитом. Балзаяють спокійно і не за голосно, а так, щоб у другій кімнаті було чути.

При дверях на веранді збїт і гурму матуристи, кілька „осмаків“ і молоді „академіки“ — себто студенти університету. Говорять шепотом, хоч стараються бути відважні і голосні.

Біля фортеп'яну і в його околиці — молоде жіноцтво. Дві з них переглядає пам'ятник і захоплюється „поємією“ одного нещасного народного вантажа, що любився в... деканівній. Інші перекидають ноти на етажерці, стараючись по знозі сказати пару слів про кожного з „тих на се реданів“.

Деканівня розмірено вдарила кілька точок на фортеп'яні.

В кімнаті відразу стихла гамір як під народібною наліжкою.

— Памно Олю, памно Олюсю, памно Люсю! летять прохання з усіх кутків. — Заграйте що небудь. Ви так прекрасно граєте.

Памно Олю відскакує від фортеп'яну як поварена і соромливо ховатється між товаришків.

Тоді всі до її мамі:

— Пам Добродію! Нехай памі Дон

бродіть молодість.

Пам Добродію перекидає кімнату і до

15. ц. м. здержуємо висидку всім П. Т. передплатникам, що залягають з передплатою. На дніх кожний передплатник, що залягає з передплатою, одержить виказ залеглости.

3—3

Радянська Україна.

Українська опера.

Наш артист-співак М. Голинський одержав приватного листа з Одеси від директора тамошньої української опери Каргальського, з якого довідуємося, що українська опера залишається на сезон 1927/28 р. і надалі у трьох найбільших містах України: Київ, Харків, Одеса. Ідеально-мистецький нагляд і керування оперою остане надалі в руках Народного Комісаріату Освіти, а адміністративно-господарські справи переймає у свої руки місцева влада. На думку тамошніх фаховців — це полещить і упростить працю на місцях. Досі усталено вже репертуар на сидуючий сезон і призначено директором опер. Директором харківської опери буде надалі Воробйов, Одеської Каргальський, а Київської Кудрин. Тепер концентують співач. Далі довідуємося з листа про закінчення шкільного опер-

